

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ТА ПРАВОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В ЦИФРОВУ ЕПОХУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 22 квітня 2026 року

Том 1

Одеса
2026

УДК 34:004:316.4(477)
С 70

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 23.04.2026 р.)*

За загальною редакцією академіка **С. В. Ківалова**

**С70 Соціально-політична та правова система України в цифрову епоху: сучасні виклики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 22 квітня 2026 р.) / заг. ред. С. Ківалова ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2026. – Т. 1. – 704 с.
ISBN 978-617-8763-15-2**

Матеріали конференції узагальнюють результати наукових досліджень і практичних напрацювань учених, фахівців та представників професійних спільнот, виконаних в умовах воєнного часу та глибоких суспільних трансформацій.

У збірнику представлено широкий спектр наукових розвідок і практико-орієнтованих досліджень, що охоплюють актуальні проблеми публічного та приватного права, функціонування держави, судової та правоохоронної системи, а також трансформації суспільних процесів у цифрову епоху. Значну увагу приділено питанням адміністративного, фінансового, конституційного, міжнародного, морського та митного права, а також сучасним викликам у сфері кримінального права, кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності.

Окремі наукові секції присвячені проблемам удосконалення судоустрою, діяльності прокуратури, адвокатури та інших правоохоронних органів, розвитку трудового права і права соціального забезпечення, а також реформуванню цивільного, господарського, земельного, екологічного та енергетичного права. Збірник відображає також міждисциплінарний характер сучасних досліджень, охоплюючи питання філософії права, світових соціально-політичних процесів, соціології та психології, економіки та підприємництва в умовах війни і повоєнного відновлення. Важливе місце посідають дослідження у сфері інформаційних технологій, кібербезпеки, штучного інтелекту та математичного моделювання як ключових чинників забезпечення національної безпеки.

Крім того, у збірнику висвітлено проблематику педагогіки, лінгвістики права, перекладознавства, журналістики, фізичної та військової підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розрахований на науковців, викладачів, здобувачів вищої освіти та практиків у галузях права, економіки, соціології, психології, політології, інформаційних технологій і суміжних дисциплін.

УДК 34:004:316.4(477)

Відповідальний за випуск професор **М. Р. Аракелян**

Матеріали видано в авторській редакції.

ISBN 978-617-8763-15-2

© НУ «Одеська юридична академія, 2026
© Автори статей, 2026

Гончарук Владислава Ігорівна

СОЦІЛЬНІ МЕРЕЖІ ТА МЕСЕНДЖЕРИ ЯК ЦИФРОВІ ОБ'ЄКТИ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ У ЗЛОЧИНАХ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ВЕРБУВАННЯМ ТА ЕКСПЛУАТАЦІЄЮ ОСІБ.....636

Дрига Єлизавета Вадимівна

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ДЖЕРЕЛ «ЧОРНОГО РИНКУ» ЗБРОЇ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ.....638

Єрофеева Ольга Сергіївна

ПРИЧИНИ ЗЛОЧИННОГО ПОСЯГАННЯ В КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕННЯХ, ПОВ'ЯЗАНИХ ІЗ ЗАВОЛОДІННЯМ СПАДКОВИМ МАЙНОМ.....641

Загородній Андрій Ігорович

ЦИФРОВА ПЛАТФОРМА ДЛЯ КООРДИНАЦІЇ ДІЙ СЛІДЧОГО, ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА ТА ЕКСПЕРТА.....643

Зюба Юлія Анатоліївна

КРИМІНАЛІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦІВ, ПРИЧЕТНИХ ДО ВЧИНЕННЯ КОРИСЛИВИХ ЗЛОЧИНІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО АБО НАДЗВИЧАЙНОГО СТАНУ.....646

Кіліміченко Сергій Олегович

ДО СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ПРОТИДІЇ РОЗСЛІДУВАННЮ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....648

Кіліміченко Христина Юріївна

ВИКОРИСТАННЯ ЕМОЦІЙНИХ ЧИННИКІВ І СІМЕЙНИХ ЗВ'ЯЗКІВ ПІД ЧАС ДОПИТУ ЖІНОК, ЯКІ ВЧИНЯЮТЬ ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ОСНОВ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОПУСТИМИЙ ТАКТИЧНИЙ ПРИЙОМ ЧИ ЗАБОРОНЕНИЙ ЗАКОНОДАВСТВОМ.....651

Ляховецький Сергій Олександрович

ДО ПОНЯТТЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАЬ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ДОВЕДЕННЯ ДО САМОГУБСТВА.....654

Манжос Кирило Олегович

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ СПОСОБІВ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ656

Мунтяну Юліан Іванович

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ.....658

Паламарчук Олексій Олександрович

ЗНАЧЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГУРУПОВАВАННЯМИ.....661

Радецький Сергій Віталійович

ТИПОВІ СЛІДЧІ СИТУАЦІЇ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ, ЩО ВЧИНЯЮТЬСЯ ПРОТИ ЖУРНАЛІСТІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ.....664

Стародубов Олександр Сергійович

ТАКТИЧНА ОПЕРАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОКАЗОВОЇ ЗАВЕРШЕНОСТІ РЕЗУЛЬТАТІВ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ.....667

Черниш Юрій Петрович

ДО ПОНЯТТЯ СУТНОСТІ СЛІДЧОЇ СИТУАЦІЇ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КОНТРАБАНДИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ.....670

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК УЧАСНИКІВ КОНФЕРЕНЦІЇ.....675

Крім того, зростає рівень латентності злочинів, особливо у сфері кіберзлочинності. Багато правопорушень залишаються невиявленими через складність їх ідентифікації або небажання потерпілих звертатися до правоохоронних органів. Це створює додаткові виклики для криміналістики та потребує впровадження нових методів розслідування.

Таким чином, сучасні способи учинення злочинів характеризуються високим рівнем технологізації, адаптивності та глобалізації. Вони швидко змінюються відповідно до розвитку технологій, що вимагає постійного вдосконалення криміналістичних методик, підвищення рівня цифрової грамотності населення та активізації міжнародного співробітництва. Лише комплексний підхід дозволить ефективно протидіяти сучасним викликам злочинності.

Список використаних джерел:

1. Steal, deal and repeat: How cybercriminals trade and exploit your data (IOCTA 2025). *Europol*. Luxembourg: Publications Office of the EU, 2025. 28 p. URL: https://oipol.org/wp-content/uploads/2025/11/steal-deal-repeat-iocta_2025-1.pdf
2. Europol published report on how cybercriminals trade and exploit data. *European Commission*. Publish in June 16, 2025. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/news/europol-published-report-how-cybercriminals-trade-and-exploit-data-2025-06-16_en
3. Internet Organised Crime Threat Assessment 2025. *European Union*. URL: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0a06109b-4b28-11f0-85ba-01aa75ed71a1/language-en>
4. Europol publishes IOCTA 2025. *FIAU Malta*. URL: <https://fiaumalta.org/news/europol-publishes-the-internet-organised-crime-threat-assessment-iocta-2025/>

Ключові слова: шахрайство, цифрові технології, правоохоронні органи.

Key words: Fraud, digital technologies, law enforcement.

Мунтяну Юліан Іванович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТИПОВИХ СЛІДЧИХ СИТУАЦІЙ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗАХОПЛЕННЯ ЗАРУЧНИКІВ

У теорії криміналістики слідчу ситуацію розглядають як наслідок сукупності різноманітних умов і обставин, тобто об'єктивних чинників, що утворюють специфічне положення у кримінальному провадженні на кожному етапі розслідування кримінального правопорушення. До факторів, що зумовлюють утворення особливостей слідчої ситуації, В. В. Тіщенко та Л. С. Белік відносять:

- місце і час вчинення кримінально релевантної події;
- момент її виявлення і зміст реагування на таку подію;
- походження і характер джерел доказової інформації;
- наявність чи відсутність різного впливу на обстановку місця події;
- наявність або відсутність даних щодо підозрюваних осіб та інших учасників події;
- їх дії, що впливають на хід розслідування [1, с. 350-351].

У криміналістичній науці слідчі ситуації класифікують:

- 1) за часом виникнення у процесі розслідування: початкові, проміжні (наступні), кінцеві (заклучні);
- 2) за відносинами між учасниками: конфліктні, безконфліктні;
- 3) за відношенням до досягнення мети розслідування: сприятливі, несприятливі;
- 4) за ступенем спільності: типові, специфічні [2, с. 66].

З урахуванням наявності спільності ознак та механізму вчинення суспільно-небезпечних діянь, особливої актуальності набуває дослідження особливостей формування типових слідчих ситуацій початку розслідування злочинів, пов'язаних із захопленням заручників, як кримінальних правопорушень значного рівня суспільної небезпеки.

Саме сформовані типові слідчі ситуації як результати наукового узагальнення слідчої практики дозволяють визначати напрямок криміналістичного аналізу та розробляти найбільш обґрунтовані слідчі версії для забезпечення швидкого розкриття або припинення правопорушення, доведення вини особи, а також збереження життя потерпілих саме на початковому етапі кримінального провадження.

І. М. Вигівський за результатами дослідження питань розслідування захоплення заручників наводить детальну типізацію слідчих ситуацій у таких кримінальних правопорушеннях на підставі джерел його виявлення, події кримінального правопорушення, наявності і повноти інформації про осіб, які вчинили кримінальне правопорушення, чи причетних до його вчинення осіб, особи заручника та напряму проведення тактичної операції по затриманню злочинця, а також поінформованості злочинців [3].

Водночас, формування типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування захоплення заручників має певні особливості, оскільки збір необхідних відомостей відбувається в умовах дефіциту часу, характеризується високим рівнем невизначеності та значним чином залежить від поведінки осіб, що вчиняють злочин та стану заручника.

На нашу думку формування типових слідчих ситуацій в першу чергу залежить саме від обсягу та об'єктивності відомостей щодо обставин вчинення злочину, особи злочинця та заручника, якою володіють правоохоронні органи на початковому етапі розслідування, та безпосередньої поведінки зловмисників і самих заручників. Важливою особливістю є те, що саме сукупність такої інформації

ції і надає можливість сформувати базовий комплекс даних, який буде основою для прогнозування подальших подій та планування розслідування.

Наявність об'єктивних відомостей щодо обставин захоплення заручників, місця їх утримання, їх фізичного та психологічного стану, надає можливість ефективно планувати подальші слідчі дії та тактичні операції для їх звільнення.

Відсутність даних про особу злочинця ускладнює або унеможлиблює складання психологічного портрету злочинця, що призводить до додаткових складнощів у прогнозуванні його подальших дій, а також ведення перемовин.

Джерела інформації для формування слідчих ситуацій умисного захоплення заручників є різноманітними і обмежується лише оперативно-технічними можливостями правоохоронних органів. Основними джерелами таких відомостей можливо визначити:

- первинні повідомлення про вчинення злочину (дзвінки, заяви, усні повідомлення);
- свідчення очевидців;
- дані технічних систем (відеореєстратори, встановлення місцезнаходження радіоелектронного пристрою, зняття інформації з інформаційних систем та систем зв'язку);
- оперативно-розшукові дані (матеріали оперативно-розшукових справ, агентурна робота);
- результати слідчих дій (огляд місця події);
- аналітичні дані (OSINT, профілювання злочинців, реєстри та бази даних);

Важливо зазначити, що певні відомості можуть свідчити про вірогідність ліквідації злочинцями заручника, що також впливає на формування відповідної слідчої ситуації, оскільки значно зменшує часові проміжки для планування та реалізації операцій правоохоронців та врятування життя особи і одночасного забезпечення фіксування обставин кримінального правопорушення.

Зокрема, агресивна поведінка злочинців, що полягає у заподіяння тяжких тілесних ушкоджень заручникам, відмова від участі у перемовинах, використання зброї, вибухових пристроїв та речовин, отруйних речовин або загроза їх використання, відсутність реальних можливостей для втечі, а також висунення вимог, які неможливо виконати, можуть свідчити про вірогідність ліквідації заручників.

Додатковим підтвердження можливості такого розвитку подій можуть бути і дані про особу злочинця, зокрема, щодо засудження за вчинення насильницьких злочинів, дотримання радикальних релігійних або екстремістських поглядів.

Підсумовуючи слід зазначити, що формування типових слідчих ситуацій початкового етапу розслідування захоплення заручників є складним і динамічним процесом, що зумовлюється сукупністю об'єктивних факторів, передусім обсягом, якістю та джерелами інформації про обставини злочину, осіб злочинців і стан заручника. Визначальне значення при цьому має своєчасність отримання та правильна оцінка відомостей, які дозволяють сформувати обґрунтовані слідчі версії, спрогнозувати розвиток подій і обрати ефективну тактику дій. Особли-

вістю таких ситуацій є їх формування в умовах дефіциту часу та підвищеного ризику для життя потерпілих, що потребує максимальної концентрації зусиль правоохоронних органів. Водночас виявлення ознак можливої ліквідації заручника істотно впливає на характер слідчої ситуації, обумовлюючи необхідність негайного прийняття рішень і проведення невідкладних заходів, спрямованих як на порятунок особи, так і на забезпечення ефективності досудового розслідування.

Список використаних джерел:

1. Тіщенко В. В., Белік Л. С. Слідча ситуація у теорії криміналістики і практиці розслідування. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2025. № 90. Т.4. С. 348-354.
2. Іщенко А. В., Пяковський В. В., Самодін А. В., Черноус Ю. М. та ін. Криміналістика у питаннях і відповідях : навч. посіб. Київ : ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури», 2016. 118 с.
3. Вигівський І. М. Розслідування захоплення заручників : дис. канд. юрид. наук ; Національний університет внутрішніх справ. Харків, 2021. 225 с. URL: <https://univd.edu.ua/uk/thesis/1/page/15>

Ключові слова: слідча ситуація, типові слідчі ситуації, формування слідчих ситуацій, захоплення заручників, початковий етап розслідування, вірогідність ліквідації заручника.

Key words: investigative situation, typical investigative situations, formation of investigative situations, hostage-taking, initial stage of investigation, risk of hostage elimination.

Паламарчук Олексій Олександрович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології*

ЗНАЧЕННЯ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ КВАРТИРНИХ КРАДІЖОК, ВЧИНЕНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ЗЛОЧИННИМИ УГРУПОВАВАННЯМИ

Значення тактичних операцій під час розслідування квартирних крадіжок, вчинених організованими злочинними угрупованнями, обумовлюється складністю механізму злочинної діяльності, високим рівнем конспірації учасників, наявністю чіткої внутрішньої структури таких угруповань, а також використання ними сучасних технічних засобів і спеціальних знань для підготовки, вчинення та приховування злочинів. У сучасних умовах, особливо в період воєнного стану, коли значна частина населення залишає місця постійного проживання, квартирні крадіжки набувають нових форм, а їх вчинення організованими групами характеризується підвищеною латентністю, мобільністю та трансрегіональним характером. Це, у свою чергу, вимагає від органів досудового розслідування за-